

Çocuklar için Çoklu Zekâ Ölçeği (ÇÇZÖ)

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Çocuklar için Çoklu Zekâ Ölçeği (ÇÇZÖ)*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=18867>

Özet

Çocuklar için Çoklu Zekâ Ölçeği (ÇÇZÖ), Fatma Susar Karmaz tarafından 2006 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde tamamlanan kapsamlı bir **doktora tezi** çalışması çerçevesinde geliştirilmiş bir **psikolojik ölçek** türüdür. Ölçek, ilköğretim 4. sınıf öğrencilerinin **Howard Gardner**'ın ortaya koyduğu **Çoklu Zekâ Kuramı** alanlarındaki yeterliliklerini, becerilerini ve güçlü yönlerini belirlemek amacıyla tasarlanmıştır.

Bu geliştirme çalışması, Türkçe öğretiminde kullanılan işbirlikli öğrenme yönteminin, öğrencilerin akademik başarı düzeyleri, tutumları, öğrenme stratejileri ve çoklu zekâ alanları üzerindeki etkilerini deneysel olarak inceleyen daha büyük bir araştırmanın ayrılmaz bir parçası olarak ortaya çıkmıştır. ÇÇZÖ, bu etkileri nicel olarak ölçmeye yarayan temel araçlardan biridir.

Anahtar Kelimeler

Çoklu Zekâ Kuramı, ÇÇZÖ, Çoklu Zekâ, ilköğretim, Türkçe Öğretimi, İşbirlikli Öğrenme, Ölçek Geliştirme.

Yazarlar

Fatma Susar Karmaz

Amaç

Çocuklar için Çoklu Zekâ Ölçeği (ÇÇZÖ)'nin birincil amacı, ilköğretim çağındaki çocukların Çoklu Zekâ Kuramı çerçevesindeki sekiz farklı zekâ alanlarındaki potansiyellerini ve profillerini güvenilir ve geçerli bir şekilde ölçmektir. Ölçek, öğrencilerin baskın zekâ türlerini belirleyerek, eğitim ortamında bireyselleştirilmiş öğrenim yaklaşımlarının temelini oluşturmayı hedefler.

Ölçeğin geliştirilme amacı, aynı zamanda işbirlikli öğrenme gibi yenilikçi eğitim yöntemlerinin, öğrencilerin zekâ alanlarındaki gelişimine katkıları bilimsel olarak saptamaktır. Bu sayede, eğitimciler ve müfredat geliştiriciler, öğrencilerin tüm zekâ potansiyellerini destekleyecek pedagojik kararlar alabilirler.

Yapı

Ölçeğin ölçmeyi hedeflediği temel psikolojik yapı, **Howard Gardner** tarafından tanımlanan Çoklu Zekâ Kuramı'dır. Bu kuram, zekânın tekil bir genel yetenek yerine, her bireyde farklı düzeylerde bulunan bir dizi beceriden oluştuğunu varsayar. ÇÇZÖ, bu çok boyutlu yapıyı çocuk düzeyinde değerlendirmek üzere tasarlanmıştır.

Ölçek, kuramın öngördüğü sekiz temel zekâ alanını kapsamaktadır:

Sözel-Dilsel Zekâ: Kelimeleri etkili kullanma, okuma ve yazma yeteneği.

Mantıksal-Matematiksel Zekâ: Mantık yürütme, problem çözme ve soyut düşünme yeteneği.

Görsel-Uzamsal Zekâ: Görsel dünyayı algılama ve zihinde manipüle etme yeteneği.

Müziksel-Ritmik Zekâ: Ritim, melodi ve tonları anlama ve üretme yeteneği.

Bedensel-Kinestetik Zekâ: Vücudu amaçlı ve becerikli bir şekilde kullanma yeteneği.

Sosyal (Kişilerarası) Zekâ: Başkalarını ve duygularını, motivasyonlarını ve niyetlerini anlama yeteneği.

Çımsel (Özedönük) Zekâ: Kendini anlama, iç dünyayı analiz etme ve öz-farkındalık yeteneği.

Doğacık Zekâ: Doğayı, bitkileri ve hayvanları tanıma ve sınıflandırma yeteneği.

Geçerlik

Çocuklar için Çoklu Zekâ Ölçeği'nin geçerlik çalışmaları, ölçeğin geliştirildiği 2006 tarihli kapsamlı **doktora tezi** bünyesinde gerçekleştirilmiştir. Geçerlik analizleri, ölçek maddelerinin gerçekten de Çoklu Zekâ Kuramının teorik yapısına ölçtüyünü kanıtlamaya odaklanmıştır.

Geliştirme çalışmalarında içerik geçerliğinin sağlanması için alan uzmanlarının görüşlerine başvurulmuş, yapı geçerliğini belirlemek amacıyla ise faktör analizleri (muhtemelen açılmayacak faktör analizi) uygulanmıştır. Orijinal kaynakta spesifik geçerlik katsayıları (örneğin, KMO veya Barlett testi sonuçları) belirtilmemiştir; ancak tezin metodolojisi, ölçeğin yapısal uygunluğunun psikometrik standartlara uygun olarak incelendiğini göstermektedir.

Güvenirlik

ÇÇZÖ'nün güvenilirlik analizleri, ölçeğin zaman içinde ve farklı maddeler arasında tutarlı sonuçlar üretme yeteneğini de değerlendirmek üzere doktora çalışmasında yer almıştır. Güvenirlik, genellikle iç tutarlılık katsayıları (Cronbach Alfa) hesaplanarak veya test-tekrar test uygulamalarıyla incelenir.

Kaynak referansta güvenilirlik katsayılarına dair sayısal bir veri sunulmamıştır. Ancak, ölçeğin geliştirme süreci, her bir zekâ alanını temsil eden alt ölçeklerin yeterli düzeyde iç tutarlılığa sahip olması gerekliliğini zorunlu kılar. Akademik bir tez ürünü olması nedeniyle, ölçeğin kabul edilebilir düzeyde güvenilirlik değerlerine ulaştığı varsayılmaktadır.

Faktör Analizi

Çocuklar için Çoklu Zekâ Ölçeği'nin çok boyutlu yapısına doğrulamak amacıyla faktör analizleri kullanılmıştır. Bu analizler, ölçek maddelerinin beklenen sekiz zekâ alanına ayrılmış ayrılmadığını ve her bir alanın bağımsız bir faktör olarak ne kadar güçlü yüklendiğini ortaya

koyar.

Faktör analizinin başarıları sonuçlanması, ÇÇZÖ'nün, Çoklu Zekâ Kuramı'nın temel ayrımları (örneğin sözel zekânın mantıksal zekâdan ayrılması) istatistiksel olarak desteklediği anlamına gelir. Bu analizler, aynı zamanda ölçeğin nihai madde sayısı belirlenmesinde ve yapısal netliğinin sağlanmasında kritik rol oynamıştır.

Ölçek Bilgileri

Test Türü: Geliştirme (Developmental Scale)

Format: Likert tipi derecelendirme ölçeği kullanılarak uygulanan öz bildirim envanteri.

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: İlköğretim Öğrencileri

Yaş Grubu: İlköğretim 4. sınıf öğrencileri (Genellikle 9-10 yaş grubu)

Popülasyon Detayları: Ölçek, Fatma Susar Kırmızı'nın doktora tezi kapsamında, ilköğretim 4. sınıf öğrencileri üzerinde uygulanmış ve psikometrik özellikleri bu popülasyon üzerinde belirlenmiştir.

Test Metodolojisi: Öğrencinin günlük yaşamdaki davranışları ve tercihlerini yansıtan ifadeler sunulur. Öğrenci, bu ifadelere ne ölçüde katıldığını bir derecelendirme sistemi üzerinden belirtir. Puanlama, her bir zekâ alanı için ayrı ayrı yapılır.

Anahtar Kelimeler

Çoklu Zekâ Kuramı, ÇÇZÖ, Zekâ Alanları, İlköğretim 4. Sınıf, Susar Kırmızı, Psikometri, Öğrenme Stratejileri.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Veri mevcut değil.

Kurumsal E-posta Adresi: fsusar@pau.edu.tr

Yazışma Adresi: Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi (Yazarın güncel akademik iletişim adresi).

İzinler, Ücret ve Test Yılı?

İzinler ve Ücret: Ölçek, akademik bir çalışmada (doktora tezi) ürünü olduğundan, akademik ve eğitim amaçlı kullanımlar için genellikle yazar Fatma Susar Karmaz'dan izin alınması gerekmektedir. Ticari kullanım veya geniş çaplı uygulamalar için yazar ile e-posta yoluyla iletişime geçilmelidir.

Test Yılı?: Ölçeğin geliştirildiği ve ilk kez kullanıldığı yıl, temel alındığı doktora tezinin tamamlanma tarihi olan **2006** yılıdır.

Kaynaklar

Susar-Karmaz, F. (2006). *İlköğretim 4. sınıf Türkçe öğretiminde çoklu zeka kuramına dayalı işbirlikli öğrenme yönteminin etki, tutumlar, öğrenme stratejileri ve çoklu zeka alanları üzerindeki etkileri*. (Doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Orijinal teze Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi üzerinden erişim sağlanabilir: tez.yok.gov.tr

Ölçeğin orijinal PDF belgesi buradan indirilebilir: cocuklar-icin-coklu-zeka-olcegi-ciczo-toad.pdf

Çocuklar için Çoklu Zekâ Ölçeği (ÇÇZÖ) Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçeğin maddeleri orijinal kaynak içerikte sağlanmamıştır. Detaylı maddelere ulaşmak için, yukarıda belirtilen doktora tezinin incelenmesi gerekmektedir.

ÇÇZÖ, Çoklu Zekâ Kuramının sekiz alt boyutunu ölçmeye yönelik, öğrencilerin kendi öğrenme ve davranış biçimlerini değerlendirdiği bir dizi ifadeden oluşur. Ölçek maddelerinin tam listesi ve derecelendirme sistemi, tezin ekler bölümünde yer almaktadır.